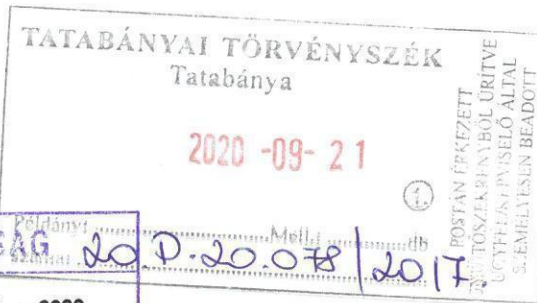

Alkotmánybíróság

Az első fokon eljáró Tatabányai Törvényszék útján

2801 Tatabánya Pf.160

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/ 01 6 4 5 - 0 / 2020
Érkezett:	2020 SZEPT 29.
Példány:	Kezelőiroda:

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott [redacted] indítványozó – meghatalmazott jogi képviselőm, dr. Szegedi Zsolt ügyvéd ([redacted] s [redacted] útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2020. május 13-án kelt Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete, valamint Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzése alaptörvény-ellenes, és semmisítse meg ezeket. Az alaptörvény-ellenesség indoka, hogy a Kúria Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete az Alaptörvény II. cikke által védelemben részesített emberi méltósághoz való jogot figyelmen kívül hagyva, a Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzés az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése által védelemben részesített jogorvoslathoz való jogot figyelmen kívül hagyva született. Az Abtv. 43. § (4) bekezdés rendelkezéseire figyelemmel kérem, hogy a Győri Ítéltábla Pf.I.20.304/2018/4/i. számú ítéletét is semmisítse meg.

A kérelem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A pertörténet és a tényállás ismertetése

2016. július 19-én egy korábban előjegyzett szemészeti szűrővizsgálaton vettem részt, amelynek célja a zöldhályog megbetegedés diagnosztizálása, vagy kizárása volt. A szakrendelésen a vizsgálat pupillatágítással és réslámpás vizsgálattal, majd OCT vizsgálattal zajlott. A vizsgálatot [redacted] orvos végezte, kezelőorvosom azonban [redacted] főorvos volt. A két orvos egymással konzultálva megállapította, hogy vizsgálat zöldhályog-gyanú tekintetében negatív.

Tekintettel arra, hogy a vizsgálati helyiségben az adminisztrációhoz szükséges eszközök – így nyomtató – nem álltak rendelkezésre, ■■■■■ főorvos röviden szóban tájékoztatott a negatív leletről, közölte, hogy egy év múlva jöjjenek vissza kontrollra, majd távozott. Ezek után érdeklődtem a szemészeti szakrendelőben tartózkodó asszisztensnél, hogy hogyan juthatok hozzá a vizsgálatom eredményét rögzítő ambuláns laphoz, erre azonban az asszisztens nem tudott választ adni. Így abban a tudatban, hogy vizsgálatomról nem készült ambuláns lap, elhagytam a kórházat. Kiderült azonban, hogy a vizsgálatról mégis készült ambuláns lap, amelyen – adminisztrációs tévedésből – ■■■■■ tüntették fel kezelőorvosomként. Az ambuláns lapot 2016. július 19-én, tehát még a vizsgálat elvégzésének napján 12:29 perckor kinyomtatták, orvosi aláírás azonban nem került a dokumentumra.

Tekintettel arra, hogy nem tartottam elfogadhatónak, hogy a vizsgálatomról semmilyen dokumentumot nem kaptam – és ezért kétségeim voltak a vizsgálat eredményének pontosságával kapcsolatban –, szándékomban állt más egészségügyi szolgáltató felkeresése kontroll céljából. Ehhez azonban szükségem lett volna a vizsgálati eredményre. Erre tekintettel panaszt nyújtottam be a vizsgálatomat végző egészségügyi szolgáltatónál, a ■■■■■ Kórháznál (továbbiakban: Kórház). Panaszomat 2016. július 20-án személyesen vittem be a Kórházba, így ennek átadása kapcsán találkoztam az illetékes betegjogi képviselővel, akit tájékoztattam a panasz tényéről. A betegjogi képviselő ennek nyomán tájékoztatást adott a Kórház orvosigazgatójának panaszomról. Az orvosigazgató ezért még ugyanezen a napon beszélt velem, és ígéretet tett, hogy az előző napi (2016. július 19-iki) kinyomtatott ambuláns lapot a szemészeti szakrendelésen átvehetem. Ezt a szóbeli ígéretét utóbb írásban is megerősítette.

A Kórház orvosigazgatója mindezek után 2016. július 20-án telefonon beszélt a szemészeti szakrendelésen műszakot teljesítő ■■■■■ aki észlelte, hogy az előző napon, 19-én kinyomtatott ambuláns lapot nem írták alá, és adminisztrációs hiba miatt tévesen rögzítették a kezelőorvos személyét. Nem kívánta a hibás tartalmú ambuláns lapot aláírni, ezért amikor a szakrendelésen megjelentem a lap átvétele céljából, ismét felvett a betegnyilvántartásba – mint 2016. július 20-án megjelent beteget – rövid vizsgálatot végzett és új ambuláns lapot készített, felhasználva a 19-iki vizsgálatok eredményét is. Ezt az új ambuláns lapot aláírva átadta számomra. Arról a tényről, hogy vizsgálatra került sor, illetve arról a tényről, hogy ismételten bekerültem a betegnyilvántartásba, nem adott tájékoztatást. Mindezek alapján meg voltam győződve arról, hogy 2016. július 20-ai keltezéssel a 2016. július 19-én történt vizsgálat ambuláns lapját kaptam meg.

Mindezekre tekintettel végül 2016. július 20-án benyújtottam az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.) 29. § (1) bekezdése szerinti panaszomat a Kórházhoz, amelyre választ a mai napig nem kaptam.

Tekintettel arra, hogy a Kórház eljárását sérelmesnek ítéltam, a Tatabányai Törvényszéken keresetet nyújtottam be a Kórház ellen. Keresetemben kértem annak megállapítását, hogy a Kórház megsértette az Eütv. 13. §-ában, illetve 24. §-ában biztosított betegjogaimat, ezzel pedig a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (2) bekezdésében meghatározott emberi méltósághoz való jogomat, és a Ptk. 2:43. § a) pont szerinti egészséghez való jogomat mint személyiségi jogaimat azzal, hogy a 2016. július 19-i ellátásomat követően

- az orvos *nem adott szóban megfelelő tájékoztatást*, illetve
- aznapi ellátásomról nem került sor ambuláns lap aláírására, ezért az ekkor keletkezett *dokumentációt kérésem ellenére sem kaptam meg*, továbbá
- a Kórház igazgatójának utasítására *csak egyedi intézményvezetői engedéllyel tekinthettem volna be az erre az ellátásra vonatkozó, saját egészségügyi dokumentációmba*.

Keresetemben a megjelölt sérelmek miatti kompenzációként 2.000.000.- forint összegű sérelemdíj megítélését kértem.

Az első fokon eljáró Tatabányai Törvényszék 2018. szeptember 19. napján kelt 20.P.20.078/2017/31. számú ítéletében megállapította, hogy a Kórház az emberi méltósághoz való jogomat, valamint testi és lelki egészséghez való személyiségi jogomat megsértette, és kötelezte a Kórházat 500.000.- forint sérelemdíj megfizetésére. Indokolásában a Törvényszék arra hivatkozott, hogy az Eütv. 13. és 24. §-a szerinti betegjogok sérelme az emberi méltósághoz és az ember lelki egészségéhez való jogának megsértését eredményezi. Kifejtette, hogy önmagában az, hogy a beteg a szóbeli tájékoztatás alapján szubjektíve nem szerez bizonyosságot az egészségi állapotával kapcsolatos vizsgálati eredményről – és az írásos vizsgálati eredmény híján nincs lehetősége a számára megnyugtató választ beszerzésére sem –, alkalmas arra, hogy ez lelki békéjét, lelki egészségét megzavarja.

Az első fokú ítélettel szemben a Kórház fellebbezéssel élt. Az ügyben másodfokon eljáró Győri Ítéltábla Pf.I.20.304/2018/4/I. számú ítéletében az első fokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta: a jogsértés megállapítását azzal pontosítással hagyta helyben, hogy a Kórház a személyes adatok védelméhez fűződő jogomat sértette azzal, hogy nem biztosított betekintést egészségügyi adataimba és nem adta ki az ezekkel kapcsolatos iratokat. A sérelemdíjban való marasztalást pedig mellőzte. Indokolása szerint az Eütv.-ben felsorolt betegjogok nem személyiségi jogok, így személyiségi jogi jogsértés hiányában nincs lehetőség a Ptk szerinti személyiségvédelmi szankciók alkalmazására. Álláspontja szerint a betegjogok sérelme együtt járhat személyiségi jogok megsértésével is, ezt azonban esetemben nem látta igazoltnak. Úgy vélte, az hogy nem történt meg az Eütv. 13-§-ában előírt megfelelő tájékoztatás, nem okozott személyiségi jogi sérelmet, ezt pusztán *“szubjektív érzéseken alapuló érdeksérelemnek”* ítélte. Azt azonban, hogy a dokumentációba való betekintést a

Kórház nem biztosította, a személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jog sérelmének tekintette, de úgy értékelte, hogy ez nem jár együtt az emberi méltósághoz való jog mint személyiségi jog sérelmével. Konklúziója szerint a Kórház eljárása révén nem ért olyan sérelem, amely indokoltá tette volna sérelemdíj alkalmazását.

A másodfokú ítélettel szemben felülvizsgálati indítványt nyújtottam be a Kúriához. A felülvizsgálati kérelemben a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését és helyette a kereseti kérelmemnek megfelelő határozat meghozatalát.

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság 2020. május 13-án Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítéletével a Győri Ítéltábla Pf.I.20.304/2018/4/I. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartotta. A Kúria ítélete szerint a másodfokon eljáró bíróság érdemben helyesen bírálta el a jogvitát.

A Kúria érvelése szerint nem vitatható, hogy a Ptk. 2:52. § (2) bekezdésének utolsó tagmondata szerint a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges, ez azonban nem jelenti azt, hogy a sérelemdíj minden hátrány bekövetkezése nélkül önmagában a személyiségi jogsértés fennállása esetén járna a sérelmet szenvedőnek. Álláspontja szerint az egyes Eütv.-ben nevesített betegjogok nem eredményeznek automatikusan személyiségi jogsérelmet. Egyes esetekben, megfelelő tényállás mellett a betegjogok megsértése egyben személyiségi jogsérelmet is eredményezhet, azonban esetemben ez nem valósult meg, mert nem csorbult az önrendelkezési jogom attól, hogy egy nappal később szereztem tudomást az egyébként is negatív szemészeti leletről. A tájékoztatáshoz fűződő jog sérelmét sem ítélte személyiségi jogsérelemnek. Úgy vélta, az információhiány adott esetben sértheti az egészséghez és testi épséghez való nevesített személyiségi jogokat az okból, hogy tervezhetetlenné teszi a felperes további életmódját, egészsége megőrzésére vonatkozó törekvéseit. Esetemben azonban ilyen hátrány nem volt megállapítható, ugyanis leletem negatív volt, és egy nap késéssel már teljeskörűen rendelkezésre álltak az információk. Az egészségügyi dokumentációba való betekintés jogának sérelmének kérdését a Kúria gyakorlatilag el sem bírálta.

Összességében tehát a Kúria a betegjogi sérelmeket önmagában nem tekintette személyiségi jogi sérelemnek. Így azonban semmiféle orvoslását nem biztosította az Eütv. 13. §-ában ben biztosított tájékoztatáshoz való jogom, illetve az Eütv. 24. §-ában biztosított egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való jogom megsértésének.

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

A jogorvoslati lehetőségeket kimerítettem. A Tatabányai Törvényszék mint első fokon eljáró bíróság 20.P.20.078/2017/31. számú ítélete ellen fellebbezést nyújtottam be a

Győri Ítéltáblához, amely Pf.I.20.304/2018/4/I. számú ítéletével másodfokon helybenhagyta a Törvényszék ítéletét.

Bár az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 32. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt jogorvoslati lehetőség kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra, jelzem, hogy az ügyben felülvizsgálati kérelemmel is éltem a Kúriánál. A Kúria a felülvizsgálat keretében született Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítéletével a másodfokon eljáró bíróság döntését hatályában fenntartotta.

Az Abtv. 27. §-a szerint az ún. valódi alkotmányjogi panasszal az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés támadható. Jelen ügyben a Kúria általam támadott, Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélete, valamint Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzése ilyen eljárást befejező, az ügy érdemében hozott döntésnek minősíthető.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A Kúria Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítéletét és Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzését számunkra 2020. július 21-én elektronikus úton kézbesítette, ez tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti 60 napos indítványozási határidő kezdő napja. Az indítvány benyújtásával a határidőt megtartottam.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

Indítványozóként az egyedi ügyben érintett személynek minősülök.

Abtv. 1. § a) pontja értelmében egyedi ügy a természetes személy jogát vagy kötelezettségét, jogos érdekét vagy jogi helyzetét érintő vagy eldöntő bírósági eljárás – jelen ügyben jogaimat és jogi helyzetemet érintő bírósági eljárások zajlottak le. Az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja értelmében jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy vagy szervezet, aki (amely) a bírósági eljárásban fél volt.

A bírósági eljárásokban felperesként vagyis félként vettem részt, a döntések az Eütv.-ben biztosított jogaimat, ezáltal az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltósághoz való jogomat érintették.

Érintettségem személyes jellegét az is alátámasztja, hogy a bírósági eljárásban az Eütv. szerinti tájékoztatáshoz való jogom és az egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való jogom megsértése nem nyert megállapítást, így sérelmem valódi jogorvoslat nélkül maradt.

Érintettségem a személyességen túl aktuális és közvetlen is, hiszen sérelmet a bírósági döntések nem állapítottak meg, így nem volt lehetőségem a sérelemdíj mint jóvátétel iránti igényem érvényesítésére sem.

A fentiek szerint indítványozói státuszom a befogadási eljárásban megkívánt kvalifikált érintettség mindhárom elemének megfelel.

e) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság a panaszt akkor fogadja be, ha annak tárgya bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.

Álláspontunk szerint az indítványom a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenes jogértelmezésre irányul, ugyanis az indítványban támadott bírósági ítéletek konklúziója azon alapul, hogy negligálták azt, hogy a betegjogok az emberi méltóságból mint általános személyiségi jog leképeződései az egészségügyi ellátás kontextusában.

Az indítvány által felvetett kérdés nem a tényállás tisztázásának hiányából ered. Az ítéletekben a Győri Ítéltáblának és a Kúriának azt kellett volna felismernie, hogy a betegjogok az általános személyiségi jog mint alapjog leképeződései, és mivel más lehetőség nincs érvényesítésükre, ahhoz, hogy a mögöttük álló alanyi alapjog érvényesülhessen, biztosítani kell a személyiségi jogként való értékelésüket. Az alapjogsérelmet kifejezetten az okozta, hogy a bíróságok az Eütv. érintett rendelkezéseinek (13. § és 24. §) értelmezésekor nem voltak tekintettel arra, hogy – mivel a betegjogok alanyi jogként való érvényesítésére más módon nincs lehetőség, a Ptk. által a személyhez fűződő jogok számára biztosított védelmet kellett volna garantálniuk. Enélkül ugyanis a betegjogok pusztá deklarációk maradnak.

Az indítvánnyal támadott bírósági ítéletek teljes mértékben figyelmen kívül hagyták az ügynek az előzőekben kiemelt alapjogi vonatkozásait, ami olyan körülmény, amely a 3037/2014. (III. 13.) AB határozat szerint kifejezetten a panasz befogadását indokolja.

A betegjogok pusztá deklarációként, lex imperfecta-ként való létezésének kérdése az, amely miatt úgy vélem, hogy ügyemben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés is felmerül. Az indítványom által felvetett alkotmányjogi probléma elvi lényege ugyanis az, hogy a betegjogok kapnak-e bármilyen védelmet az állam részéről, így biztosítja-e az állam a betegjogok mögött húzódó általános személyiségi jog mint alanyi jog védelmét.

Mivel a bírói jogértelmezés a betegjogok érvényesíthetőségét teljesen kiüresítette, súlyosan sértve ezzel a kérelemben megjelölt alapjogokat, az Alkotmánybíróságon

kívül nem maradt más fórum, amely a konkrét ügyben korrigálhatná az alapjogi sérelmet.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása a Pfv.III.20.635/2019/5. számú ítélet vonatkozásában

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Az Alaptörvény II. cikke kimondja, hogy az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.

Jelen indítvány azt állítja, hogy mivel a Kúria nem állapította meg pusztán a betegjogi jogsértés ténye alapján személyiségi jogi jogsérelmet – vagyis az érintett betegjogokat nem kezelte személyiségi jogként –, hanem ehelyett a sérelem megállapításához a betegjogi jogsértés mellett további hátrány bekövetkeztének bizonyítását várta volna el, **a Kúria jogértelmezése megsértette az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogomat.**

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

ba) A betegjogok személyiségi jogi jellege

Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint az emberi méltósághoz való jog az ún. *általános személyiségi jog* egyik megfogalmazásának tekinthető. A modern alkotmányokban, illetve az alkotmánybíróságok gyakorlatában a személyiség szabad kibontakozásához való jog – az általános cselekvési szabadság, illetve a magánszférához való jog mellett – az általános személyiségi jog egyik aspektusának megnevezése; az általános személyiségi jog viszont az emberi méltósághoz való jog egyik megfogalmazása. Az általános személyiségi jog *anyajog*, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére {vö. 8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990. 42, 44–45.} Ítélezési gyakorlatában máig is tartja magát ehhez az értékeléséhez, melyet több későbbi határozatában is megismételt és megerősített. {Vö. 36/2000. (X. 27.) AB határozat, ABH 2000. 241., 256–257.; 22/2003. (IV. 28.) AB határozat, ABH 2003. 235, 259–260.} Az általános személyiségi jog fontos elemét képezi az önrendelkezés szabadsága, az *önrendelkezési jog*, amely – mint az összes ún. különös személyiségi jog – elsősorban az egyén autonómiáját, döntési szabadságát védi. Az Alkotmánybíróság már az egyik legelső, 8/1990. (IV. 23.) határozatában is említi, hogy “az alkotmánybírói gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: pl. a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként,

általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként.” {8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990. 42, 45.}

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) betegjogi katalógusa kilenc betegjogot nevesít, amelyek közül az Eütv. csupán egyet nevez önrendelkezéshez való jognak. A törvény rendszertani és teleologikus értelmezése alapján azonban egyértelműen megállapítható, hogy – az ellátáshoz való jog kivételével – a betegjogok mindegyike valójában az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltóságból levezethető önrendelkezéshez való jog egyes részelemeinek megfogalmazása. Azt a felismerést támogatják, hogy „van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá” {64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991. 297, 308.} Valamennyi betegjog azt segíti elő ugyanis, hogy a beteg lehessen a *kezelés ura*: pontos képet kaphasson egészségi állapotáról, ő határozhassa meg, hogy állapotáról ki szerezhesen tudomást, továbbá – a törvény által megállapított keretek között – ő dönthessen arról, hogy mely egészségügyi beavatkozásokat végezzenek el rajta, illetve melyeket ne. Ezek a jogok önmagukban valójában nem is értelmezhetők, hiszen érvényesülésük során nagyrészt egymást feltételezik. Különösen igaz ez az Eütv. értelmében vett, annak 15. §-ában megfogalmazott önrendelkezéshez való jogra és a 13. §-ban rögzített tájékoztatáshoz való jogra. Az önrendelkezéshez való jog ugyanis az ún. *tájékozott beleegyezés* (informed consent) megvalósulását garantálja, illetve várja el a beteg részéről ellátása során. A tájékozott beleegyezésnek azonban szükségszerű előfeltétele a tájékoztatás megléte. Így könnyen belátható, hogy maga tájékoztatáshoz való jog is az emberi méltóságból levezetett, az Alaptörvény II. cikkének értelmében vett önrendelkezési jog eleme.

Az alkotmánybíróági értelmezés több esetben utalt arra, hogy a betegjogok valójában az önrendelkezési jognak (és így az általános személyiségi jognak) az egészségügyi ellátás kontextusában értelmezett tartalmi elemei. Először a 36/2000. (X. 27.) AB határozat mondta ki, hogy “Az Eütv. – az Alkotmány 54. § (1) bekezdésébe foglalt emberi méltósághoz való jogot érvényre juttató – garanciális rendelkezéseket tartalmaz a betegek önrendelkezési joga tekintetében. A betegek önrendelkezési jogához tartozik – többek között – az egészségügyi beavatkozásokba való beleegyezés és az ellátás visszautasításának joga is.” {ABH 2000, 241., 254–255} A tájékozott beleegyezést tehát az Alkotmánybíróság *expressis verbis* az önrendelkezési jog részének tekinti, de hozzáteszi, hogy “többek között”, ami arra utal, hogy az összes többi – az adott határozat szempontjából nem releváns – betegjog is ebbe a körbe tartozik. A 43/2005. (XI. 14.) AB határozat a művi meddővé tétel kontextusában szól arról, hogy “[a]z Eütv.-nek a tájékoztatásra és beleegyezésre vonatkozó általános rendelkezései, valamint a művi meddővé tételhez megkövetelt különleges

biztosítékok: az engedélyezési eljárás, a bővített tájékoztatás, valamint a kötelező várakozási idő elősegítik a kérelmező megfelelő tájékoztatáson alapuló és megfontolt döntését.” {ABH 2005. 536, 548} Ehelyütt egyértelműen megjelenik az az előző bekezdésben említett tény, hogy a beteg döntésének előfeltétele és biztosítéka a tájékoztatáshoz való jog, amely mint ilyen, nem zárható ki az önrendelkezési jog köréből. Teljesen egyértelművé teszi azonban ezt az összefüggést, és az informed consent jelentőségét a kötelező védőoltásokról szóló határozat, amikor kimondja, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Eütv. 13–14. §-ában meghatározott tájékoztatáshoz való jog az emberi méltósághoz való jogból származik. “A döntésképes személyek önrendelkezési jogának része, hogy megfelelő tájékoztatás nyomán szabadon dönthetnek a saját egészségügyi ellátásukkal kapcsolatos kérdésekben. Alkotmánybírósági határozatokhoz fűzött különvélemények az Alkotmány 54. § (1) bekezdésére hivatkozva már megfogalmazták, hogy az egészségügyi ellátás alanya akkor tud felelősen dönteni arról, hogy igénybe vesz-e egészségügyi ellátást, és ha igen, akkor milyen, ha tájékozott – egyebek mellett – saját egészségügyi állapotáról, a kezelés nélküli prognózisról, és a szóba jövő beavatkozások előnyeiről és hátrányairól (informed consent). [684/B/1997. AB határozat, ABH 2002, 813, 828.; 43/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 536, 560.]” {39/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007. 464, 506–507.} A bemutatott értelmezési keretet az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálya alatt is fenntarthatónak értékelte, így értelmezési gyakorlata etekintetben folytonos. {Vö. 24/2014. (VII. 22.) AB határozat Indokolás [88]}

Mindezek alapján úgy vélem, egyértelműen állítható, hogy a tájékoztatáshoz való jog sérelme egyúttal az önrendelkezési jog és ezen keresztül az általános személyiségi jog, valamint az ezt inkorporáló, Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jog sérelmét is jelenti. Mindezek alapján az, hogy a Kúria az Eütv. 13. § szerinti tájékoztatásom elmaradása és az Eütv. 24. § szerinti, egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való jogom korlátozása – amely az ambuláns lap át nem adásával, illetve a betegdokumentációba való betekintés iránti kérelem megtagadásával valósult meg – nem állapított meg személyiségi jogi jogsértést, álláspontom szerint sérti Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogomat. Így ugyanis – ahogy azt az alábbiakban bemutatom – semmilyen formában nem nyerhettek orvoslást az említett mulasztások miatti betegjogi jogsértések. A Kúria ítéletében ignorálta az Eütv.-ben rögzített betegjogok elvi kiindulópontját az általános személyiségi jogot, és az Eütv. indokolásában megjelenő azon törvényi célt, hogy „[a]z államnak biztosítania kell a betegek általános emberi és állampolgári jogainak, valamint az egészségügyi ellátás nyújtása során releváns betegjogainak érvényre juttatását” (Eütv. Általános Indokolás 4. pont).

bb) Az betegjogok érvényesülésének biztosítása

Az Alkotmánybíróság több határozatában is kimondta, hogy az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése az állam kötelezettségét határozza meg az alapvető jogok védelme és biztosítása kapcsán, így közvetlenül e rendelkezés vonatkozásában nincs helye alkotmányjogi panasznak. {vö. 3231/2014. (IX. 22.) AB végzés Indokolás [8]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat Indokolás [42]} Az alkotmányjogi panasz keretei között tehát az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésére való közvetlen hivatkozást az Alkotmánybíróság nem fogadja el alapjogi jogsérelem megjelöléseként. Ehelyütt azonban nem közvetlenül az I. cikk (1) bekezdésben megjelölt állami kötelezettség elmulasztására mint alapjogi sérelemre kívánok hivatkozni, hanem azt kívánom bemutatni, hogy az állam alapjogvédelmi kötelezettségének elmulasztása milyen módon eredményezi az előzőekben kifejtett emberi méltósághoz való jogom megsértését.

Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése értelmében az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani; ezek védelme „az állam elsőrendű kötelezettsége”. Álláspontom szerint az államnak ez az objektív alapjogvédelmi kötelezettsége azt jelenti, hogy az alanyi jogok kikényszeríthetők, a jogsérelmek orvosolhatók legyenek. Ehhez pedig olyan intézményrendszert kell kialakítani, amely a jogsérelmek orvoslását lehetővé teszi. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint az állam kötelessége az alapvető jogok tiszteletben tartására és védelmére a szubjektív alapjogokkal (alanyi jogokkal) kapcsolatban nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről. {ld. 64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991. 297, 302.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1991. 48, 53–54.} Ezt az értelmezést az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálya alatt is megerősítette {Vö. 6/2013. (III. 1.) AB határozat Indokolás [154]; 29/2014. (IX. 30.) AB határozat Indokolás [38]}, kimondta, hogy az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése értelmében az államnak az alapvető jogok védelmére vonatkozóan tevőleges védelmi kötelezettsége áll fenn {3209/2020. (VI. 19.) AB határozat Indokolás [27]} A jogsérelmek orvoslására számos különböző eszköz képzelhető el, és önmagában nem ellentétes az Alaptörvénnyel, ha több, egymástól igen különböző eszköz áll rendelkezésre az egyes alapjogok érvényesítésére. Elképzelhetők sui generis alapjog-érvényesítő perek, közigazgatási eljárások, de a polgári jog, vagy akár a büntetőjog keretei közé illesztett jogérvényesítési eszközök is. Még abban az esetben is teljesített lehet az állam alapjogvédelmi kötelezettsége, ha a jogrendszer valamelyik jogérvényesítési eszköze (pl. a személyhez fűződő jogok jogérvényesítése) nem használható egy konkrét alapjogsérelem esetében. Nem teljesíti azonban az állam az alapjogvédelmi kötelezettségét, tehát alaptörvény-ellenes helyzet áll elő akkor, ha a jogrendszer semmilyen megoldást nem kínál az alapjog védelmére, alanyi jogi tartalmának kikényszerítésére, az alanyi jog megsértése

miatti jogérvényesítése. Szem előtt kell tartani, hogy a magyar jogrendszerben az alapjogok közvetlenül a bíróság előtt nem érvényesíthetők. Érvényesítésükhöz az szükséges, hogy külön törvényben kapjanak szabályozást, amely megnyitja a bírósághoz fordulás lehetőségét. Amennyiben ilyen lehetőséget a külön törvény nem biztosít, akkor az alapjog védelme elsősorban a Ptk. rendelkezései révén, a személyhez fűződő jogokra való hivatkozással valósulhat meg. Ha ez a lehetőség sem biztosított, akkor az alanyi alapjog kiüresedik. Amennyiben tehát a jelenleg rendelkezésre álló jogérvényesítési eszközök keretei között nincs lehetőség a betegjogok érvényesítésére, akkor az állam nem tesz eleget annak a kötelezettségének, hogy biztosítsa az emberi méltósághoz való jognak és ebből levezethető önrendelkezési jognak mint alanyi jognak az egészségügyi ellátás során bekövetkező megsértése miatti jogérvényesítés lehetőségét. A fentiek nyomán azt kell megvizsgálni, hogy a jelenlegi jogvédelmi intézményrendszer keretei között van-e lehetőség az érintett betegjogok, a tájékoztatáshoz való jog és a dokumentációhoz való hozzáférés joga – de ennek nyomán akár valamennyi betegjog – alanyi jogi tartalmának kikényszerítésére.

Az Eütv. mint külön törvény szabályozza az önrendelkezéshez való jog egészségügyi aspektusát, amikor rögzíti a betegjogokat. Ezek védelméhez azonban nem rendel külön érvényesítési lehetőséget, illetve ezek az érvényesítési lehetőségek – az alábbiak szerint – nem jelentenek valódi jogérvényesítést. Az Eütv. 3. címe szól a beteg jogainak érvényesítéséről, amelynek keretében az Eütv. felsorolja a betegjogok érvényesítésének intézményeit és eszközeit. Ezek az intézmények, illetve eszközök a *beteg panaszának kivizsgálása*, a *betegjogi képviselő*, valamint a *közvetítői tanács* (vö. Eütv. 28–34. §§). Áttekintve e jogérvényesítési intézmények kereteit, a benne részt vevő szervek jellemzőit, illetve feladat- és hatáskörét, megállapítható, hogy a betegjogok megsértése esetén ezek egyike sem képes a betegjog érvényesülését kikényszeríteni vagy a jogsérelmet hatékonyan orvosolni. A beteg panasza nyomán végzett vizsgálat bármilyen eredményre jut is, legfeljebb a betegellátásra irányadó szabályok be nem tartását állapíthatja meg, esetleg további eljárásokat indíthat a szabályok megsértése miatt, ám ez a beteg számára nem garantálja jogainak érvényesülését vagy jelent érdemi jóvátételt. A betegjogi képviselő nem is jogosult betegjogi jogsértésekkel összefüggő panasz kivizsgálására, kizárólag segítheti a beteg panasztételét, illetve meghatalmazottként panaszt tehet a beteg nevében. Végül a közvetítői tanács intézményének igénybe vétele csak a felek együttes kezdeményezése esetén lehetséges, ami az egészségügyi szolgáltató döntésétől teszi függővé a beteg sérelmének orvosolhatóságát. Ez utóbbi intézménnyel kapcsolatban maga az Eütv. kommentárja is megjegyzi, hogy az gyakorlatban egyáltalán nem működőképes. (Dósa Ágnes-Hanti Péter-Kovácsy Zsombor: Kommentár az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 28. §-ához) Megállapítható tehát, hogy a betegjogok érvényesítésére az Eütv. keretei között nem áll rendelkezésre hatékony

intézményrendszer. A betegjogok mint alanyi jogok valódi orvoslása tehát csak az Eütv. keretein kívüli jogorvoslati eszköz révén képzelhető el. Ez pedig – a 2010-ig működő Egészségbiztosítási Felügyelet megszüntetése után – kizárólagosan a bíróságok előtti jogérvényesítést jelenti, elsősorban a Ptk.-ban rögzített személyhez fűződő jogokra való hivatkozás révén. Természetesen a hatékony jogérvényesítés itt azt feltételezi, hogy a bíróság a(z érintett) betegjogok megsértését *ab ovo személyiségi jogi sérelemként* értelmezze. Ha ugyanis a bíróság ezt nem teszi meg, hanem a jogsértés megállapításához további konkrét sérelem fennállását követeli meg, úgy kimondható, hogy önmagukban az Eütv.-ben biztosított betegjogok érvényesítésére nincs lehetőség, ezek pusztán *lex imperfecta*-ként léteznek. Ez esetben nincs lehetőség a betegjogok általános, Ptk.-n keresztül megvalósuló érvényesítésére. Ezáltal egyik alapjog-érvényesítési út sem lesz járható: külön törvény által szabályozott speciális jogérvényesítést nincs, a Ptk.-n keresztüli általános jogérvényesítést pedig a bírói – alaptörvény-ellenes – értelmezés zárja le. Következésképpen nem biztosított az emberi méltósághoz való jog és az ebből levezethető önrendelkezési jog az egészségügyi ellátás kontextusában. Ez esetben az állam nem teljesíti az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből eredő azon elsőrendű kötelezettségét, hogy védje az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában kifejtette, hogy az alkotmányos alapjogok a közjogi normák esetében közvetlenül, míg a magánjogi normák esetében közvetetten, ezek Alaptörvény-konform értelmezése útján hatnak. {34/2014. (XI. 14.) AB határozat Indokolás [256]} A 8/2014. (III. 20.) AB határozat indokolásában ezt az Alkotmánybíróság úgy fogalmazta meg, hogy „[a]z Alaptörvénynek az egész jogrendszert át kell hatnia és normáinak a jogrendszer egészében érvényesülniük kell. Ez az érvényesülés eltérő a közjogban és a magánjogban. Míg a közjogban az Alaptörvény általánosan közvetlenül érvényesül, addig a magánjogban közvetetten, az Alaptörvényben szereplő alapvető jogok és alkotmányos értékek [I. cikk (1) és (3) bekezdés] átsugárzása folytán, a magánjogi normák értelmezése útján.” {8/2014. (III. 20.) AB határozat Indokolás [55]} Az Alkotmánybíróság korábbi döntésében – a fogvatartottak alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményeikhez nem kapcsolódó személyiségi jogi igényeinek érvényesítésével összefüggésben – iránymutatást is adott az emberi méltósághoz való jogból levezethető személyiségi jogok magánjogi keretek közötti értelmezése tekintetében. Egyértelművé tette a Ptk. sérelemdíjra vonatkozó legfontosabb szabályait, és összefüggésbe hozta ezeket az állam Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjogvédelmi kötelezettségével. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint „A sérelemdíjra, mint a személyiség védelmének egyik eszközére, a személyiségi jogi jogértés esetében alkalmazandó kártérítési formára vonatkozó szabályokat a Ptk. 2:52. §-a tartalmazza. Az (1) bekezdés szerint akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. A sérelemdíj tehát a személyiségi jogsértés pénzbeli kompenzálása. A Ptk.

2:52. § (2) bekezdése szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára – a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges, ugyanakkor mind a sérelemdíj, mind pedig a kártérítés iránti igény akár ugyanazon jogsértés következményeként is előállhat. A személyiségi jogi jogviszony abszolút szerkezetű; vagyis a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, amiből az is következik, hogy a személyiségi jogi jogsértés esetén az ebből eredő igény érvényesítését nem lehet senkitől elzárni [...] Ez az értelmezés felel meg egyébként az állam az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjogok védelmére vonatkozó intézményvédelmi kötelezettségének is.” {3254/2019. (X. 30.) AB határozat Indokolás [29]} Ez az értelmezés lehetőséget nyújtott volna a Kúria számára is arra, hogy alaptörvény-konform döntést hozzon, teljesítse az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében előírt állami kötelezettséget, ezáltal érvényre juttassa az emberi méltósághoz való jogot. Tekintettel arra, hogy a Kúria a betegjogok értelmezését, illetve ezek megsértésének értékelését nem a fentiek szerint végezte el, hanem ehelyett a személyiségi jogi sérelem megállapításához a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítását várta volna el, jogértelmezése álláspontom szerint alaptörvény-ellenes volt.

Megjegyzést érdemel, hogy véleményem szerint a Kúria jogértelmezése és jogalkalmazása a fentiek alapján az Alaptörvény 28. cikkével is ellentétes volt. A 28. cikk szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az alkotmány normativitásából következik, hogy a jogalkalmazónak el kell vetnie az alkalmazandó törvényi és rendeleti szabályok minden olyan olvasatát, amely nem egyeztethető össze az Alaptörvénnyel. Tehát a jogszabályok rendelkezéseinek különböző értelmezési lehetőségei közül azt kell választani, amelyik az alkotmánnyal a leginkább összhangban áll.

Győri Ítélőtábla Pf.I.20.304/2018/4/I. számú ítéletének megsemmisítésére vonatkozó kérelem indokai megegyeznek a Kúria döntésével kapcsolatban itt előadottakkal, kérjük a fenti érvelés egyben arra vonatkozóként is kezelni.

3. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása a Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzés vonatkozásában

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Az Alaptörvény XXVIII. cikke (7) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van a sérelmes bírósági döntések elleni jogorvoslathoz. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése deklarálja, hogy Magyarország jogállam.

Jelen indítvány azt állítja, hogy a Kúria Pfv.III.20.635/2019/4. számú végzésében jogsértően alkalmazta az eljárásra még irányadó, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény rendelkezéseit, és **ezzel elzárta az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogom gyakorlásától.**

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

A végzés a sérelemdíj iránti igény vizsgálatát a Pp. 271. § (1) bekezdés b) pontja alapján és a 273. § (2) bekezdés a) pontja alapján hivatalból utasította el.

A Pp. (1) bekezdés b) pontja az alábbiakat rögzíti:

271. § (1) Nincs helye felülvizsgálatnak

*b) ha a fél a fellebbezési jogával nem élt és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot **helybenhagyta**;*

Értelmezésem szerint e rendelkezés lényege, hogy a peres fél által elfogadott elsőfokú döntést - akár ha azt az ellenérdekű fél jogorvoslattal eredménytelenül támadta is - az adott peres fél további rendkívüli jogorvoslatra már ne terjesztse fel, mert ebben az esetben a jogerős döntés **megegyezik** az általa elfogadott elsőfokú döntéssel, és az eljárás további folytatása nem indokolt, hiszen meg lett volna a lehetősége az ellenvéleménye kifejtésére.

Jelen esetben azonban nem ez az állapot valósult meg.

Peradat, hogy az elsőfokú ítélet megállapította, hogy az alperes a felperes 2016. július 19-i ellátása során a felperes emberi méltósághoz és testi lelki egészséghez fűződő személyiségi jogát megsértette. **Kötelezte az alperest, hogy 500.000 Ft sérelemdíjat** - az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 15 napon belül - fizessen meg felperesnek.

Peradat, hogy a másodfokú ítélet pedig úgy rendelkezett:

*"Az Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett rendelkezéseit részben **megváltoztatja**, az elsőfokú ítélet alperest **sérelemdíjban** és az elsőfokú per költségekben **marasztaló rendelkezését mellőzi**, a jogsértés megállapítására vonatkozó rendelkezését azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az alperes a felperes személyes adatok védelméhez*

fűződő jogát sértette azáltal, hogy nem biztosított betekintést a 2016. július 19-i szakrendeléssel összefüggésben általa kezelt egészségügyi adatokba, s a felperes vizsgálatával kapcsolatosan ekkor keletkezett iratokat nem adta ki a felperesnek.”

Mint látható, a másodfokú ítélet nem hagyta helyben az elsőfokút, hanem megváltoztatta azt, ráadásul konkrétan a sérelemdíjra kiterjedően. Ezért a Pp. 271. § (1) bekezdésben rögzített jogi helyzet és a perben kialakult jogi helyzet nem fedi egymást, a jogerős ítélet és az általam tudomásul vett elsőfokú döntés nem egyezik meg, azt a másodfok megváltoztatta hátrányomra a sérelemdíj megfizetésére vonatkozó alperesi kötelezés eltörlésével. Ez számomra új helyzetet teremt, mely a korábbihoz képest kedvezőtlenebb, és mellyel összefüggésben megalapozottan kívántam élni törvényes jogorvoslati lehetőségeimmel.

Erre tekintettel a felülvizsgálati kérelem hivatalból történő elutasításával a Kúria jogi alapok nélkül fosztott meg a felülvizsgálat lehetőségétől a sérelemdíj vonatkozásában, mely eljárás sérti a jogorvoslathoz való jogot.

4. Egyéb nyilatkozatok és mellékletek

a) Nyilatkozat arról, ha az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Jogi képviselőm útján ehelyütt nyilatkozom arról, hogy nem kezdeményeztem bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

b) Ügyvédi meghatalmazás eredeti példánya, vagy jogtanácsosi igazolvány másolata, ha az indítványozó jogi képviselővel jár el. (Melléklet)

c) Nyilatkozat az indítványozó személyes adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról (Melléklet)

A csatolt külön íven szövegezett nyilatkozat alapján személyes adataim nyilvánosságra hozásához nem járulok hozzá.

d) Az érintettséget alátámasztó dokumentumok egyszerű másolata (Mellékletek)

Kelt: Budapest, 2020. szeptember 17.

Dr. Szegedi Zsolt

Dr. Szegedi Zsolt

ügyvéd, indítványozó képv